

ЧАСОПІСЬ
для
руських родин.
Виходить щодня
кromе днів по
неділях і святах.

Редакція і адмі-
ністрація в Чер-
нівцях ул. Пе-
тровича ч. 2.
Переплата
10 зл.

БУКОВИНА

Аграрний соціалізм в Угорщині.

В числі 134 „Буковини“ ми подали проект заведення т. з. фармерської господарки на Угорщині. До переведення тої господарської системи — було там сказано — мусіла би причинитись держава, закладаючи осібний аграрний банк. Однак заходить ще питання, де шукати гіпотеки на покрите тих грошей, що потрібні на цілковите уряджене тих фарм т. е. виставлене господарських будинків, придбане живого і мертвого інвентаря, збіжна на засів і грошей на початок господарки?

Передовсім треба зважити, що через фармерську господарку піднесла би ся вартість ґрунту. Фармерська господарка під доглядом і з підмогою головного заряду винескала би видатність ґрунту і завела би широку індустрію господарську в поодиноких галузях домашнього, огородового і пільного господарства. Нині пани не журяться о піднесені господарки, бо їм не ходить о туту надвіжку, яку би дістали з рапоптального господарства — їм досить і того, що приносить дотеперішній, недбалий спосіб господарювання. Тай тому не стараються пани о піднесені господарки, бо в ней треба би наперед вложить більші суми і чекати бодай кілька літ, щоби она приносila більші користі, а пани хотять тільки брати, а давати не люблять. Они волять відбивати се на робітниках пільних через обніжене щіни, ніж прирабляти умієнною і тяжкою працею в господарстві. Але через то упадає вартість землі, зменшує ся бо-

гацтво краю а збільшує ся нужда населення та росте між ним незадоволене і розпушка.

Та хотій би ми тут виказали і не знати який великий згіст індустрії рільничої через заведене фармерської системи, то все таки вартість морга землі не піднесла би ся через те так високо, щоби дати гіпотеку на меліораційні реформи фармерської системи. Шідстави для тої гіпотеки треба шукати де інде.

Від 6. червня 1896 р. існує в Австро-Угорщині право про пожички, підняті на ціли уліпшення землі (меліораційні пожички). Однак се право обмежує ся тільки на роботи до заводнення і відводнення (висушення, дренування) поля. На ті роботи можна після згаданого права затягнути пожичку десять разів висшу, як виносить чистий катаstralний дохід з того поля, разом з половиною сподіваного доходу, який дасть поле по переведенню меліорації. Ся пожичка має першеньство перед всіма іншими табулярними довгами, з винятком краєвих і державних податків. Треба тілько малої зміни сего закона щоби можна дістати з рівним правом пожички на інші меліорації так, як признає згадане право: на малий процент, найвише на 4%. Се було би одно жерело до покриття коштів переведення фармерської системи, що випливає з піднесення вартості ґрунту.

Але, як сказано, жерела гіпотеки треба шукати де інде і воно лежить не в земськім кредиті, але в господарському кредиті. Земський кредит має тілько власник землі хотій часто він сам не обробляє єї. Але ніколи не має кредиту той господар, що не є власником а тілько підприємцею, політником (пахтarem). Се велика кривда

для господарів, як взагалі для господарсько-го заводу. Оно съвідчить досадно, як мало ще суспільність щінить умітну роботу коло господарства. Рільники, той стан, що утримує їїлу суспільність, не мають кредиту на свої рільничі підприємства. Рільники мусять старати ся о права для вироблення кредиту для себе. Також права існують на полі торгові і індустрії. Для чого ж рільник не може оперти ся на гіпотеці тимчасового посідателя (на час найму) хоть не власника якогось господарського підприємства? Старі закони, що уважали земський і господарський кредит за одно, мов би плоди землі росли самі без умислової і фізичної праці чоловіка, може були добре тогди, коли земля була тілько лісом і пасовиском, коли була панщина а робітник належав до живого інвентаря, коли дерево в лісі і трава на сіножаті росла без старання чоловіка. Але нині господарство витворює плоди так, як робітня або фабрика інші товари. Чому ж оно не має мати так само кредиту, як кожда запротокулована фірма? В господарстві краєвім має прецінні рільничі продукція і получена з нею індустрія більшу вагу, як кожда інша галузь продукції та індустрії, тому повинно законодавство заопікувати ся нею і подати її підставу, на якій може розвинутися ширше, — а нею є кредит. Коли не боятися ся видавати заставні листи і облігації залізничним товариствам або банкам гіпотекарним, власникам камениць, і т. д. хотій тут підстава кредиту може бути також знищена конкуренцією, чи землетрясением, чи огнем, чи водою, чи війною, то нема обави, щоби нараз знищило ся взірцево заложене і проваджене госпо-

12)

Буковинська Русь.

Культурно історичний образок.

Написав

др. Ст. Смаль-Століцький.

(Дальше.)

З таких школ, де народне почуване притуплювало ся, не могла вийти інтелігенція в теперішнім того слова значінню, не виходили з них люди, котрих би обходило добро, доля і недоля свого рідного народу, добро загаду. В той бік не справляло взагалі думок підростаючої інтелігенції тодішнє її виховане. Так отже мусіло гадки її обертати сяколо власного я, і власне я стало ся найвищим ідеалом підростаючої в тих школах інтелігенції. При такім напрямі системи виховання молодіжі та під впливом людей чужих, чужої зайшлої інтелігенції, що розсіяли ся поміж чужими собі народом не могла почувати ся до якої небудь спільноти з тим народом і для того рідко коли була єму прихильна, а загалом як раз може з національних причин спиняла его в культурнім розвитку, відносила ся до него зневажливо, дбала головно о себе, пильнувала того, щоб наживши добра, повернути чим скоріше між своїх

земляків, отже часто і визискувала чужий собі народ¹⁾, ширив ся при браку якогось ідеальнішого змагання взагалі і серед підростаючої домашньої інтелігенції матеріалізм і грубий егоїзм. Вона взорувала ся у всім на зайшлій інтелігенції, учила ся від неї не лише жити інтелігентним житем, але і взагалі всіх єї звичаїв, поступування з людом, проймала ся єї поглядами на темну масу і т. д. Вона, хоті кісті з кости, кров з крові свого народу, по приміру мандаторів і т. п. стала уважати мужика хамом, гадиною; промовляла до него, держачи нагайку або цибух в руках, пробуючи час від часу їх сили на хребті мужицькім; від них приучувала ся вона здирати людей і взагалі всяких штучок використовування і деморалізації. Задлятого то замість, нести даліше освіту, яку здобула собі висшим образованем, інтелігенція буковинська довгий час лиши торгувалася ним, а своєї красної і важкої задачі, задачі інтелігенції свого рідного краю, свого рідного народу, як її вже тоді розуміла і переводила в інших краях власна народна інтелігенція поміж своїм рідним народом, не сповняла наша інтелігенція. Така характеристика інтелігенції нашої не виссана з пальця, а оперта на певних фактах. Доказом на се пр. Фоаса ордінчуніор (Вістник розпоряджен) еп.

²⁾ Порівнай пр. „Окружное писаніе“ владики Гакмана із дня 13-го мая 1868-го р., в котрім владика ганить съвящеників за те, що „пинствуют“, ганить їх за „обтяжение прихожанъ выше мѣрною платою за духовныя дѣйствія“, за те, що „свое святое званіе употребляютъ яко споѣбъ користолюбія, и не человѣколюбно отъ селяновъ и таѣ, нещасливыхъ, даже отъ самыхъ требующыхъ и беспомощныхъ неизвинительнымъ образомъ плату неподобающу въ иуождають“, за „унилый роскошъ и за чрезмѣрное — стану духовенскому никогда отвѣчательное иждивеніе случайно свадбей, кресты и т. и.“ за те, що съвященики „должности свои худо исполняютъ, въ самы дни недѣльни будничими дѣлами занимаются, проповѣдь и науку христіанскую оставляютъ, школи не наблюдаютъ и ни въ чемъ ихъ подираютъ“, за те, „що подражали дураческимъ модамъ, роскошествовали и гордѣли“ і т. п.

¹⁾ Перший примір такого чоловіка підає нам Ziegler: Gesch. Bilder III. 119 сл. Був ним авдітор Дорбат.

дарство. А коли нема такої обави, то єсть підстава для кредиту і на тій підставі можна би съміло на кождий морг фармерської господарки уділити 150 зр. кредиту для переведення тієї системи. Підставою для затягнення такої пожички був би контракт найму на довші літи, найменше на 30 літ, затягнений в катаstralні книжки з тим усім, що на винаймленім ґрунті має завестися фармерська система господарки.

Таким способом можна би на справедливій підставі дістати потрібні фонди для заведення фармерської господарки на великих просторах землі а через те полегодити аграрну кризу та незмірно піднести видатність праці коло рілі. Переvesti сю далекосязгу і трудну та можливу і корисну реформу буде вже завданем держави.

Волохи а церков.

IV.

Коли Геннадій зажадав оборони, то з цією облудою ему відповіли, що не потреба, бо після виречення съв. Письма, съвічка сама повинна съвітити на съвічнику, та що епископ має бути готовий кождої хвили станути до одвічальності. Зараз по перечитанню акту оскарження, без провірення закидів і доказів, без вислухання съвідків, протищно опираючи ся на фальшивих съвідоцтвах, примаса засуджено. Геннадій на той раз не оправдував ся, але запротестував против цілого способу суду над ним і в словах дійсно сердечних відкликав ся до совісті судів а радше своїх ворогів, пригадуючи їм той канон, де каже ся, що ті, котрі оскаржують епископів, мусять вперід писемно зобовязати ся, що понесуть всієї карі, як би показало ся, що зложили фальшиве съвідоцтво. „І ото відданий під суд митрополит-примас, засуспендований в уряді епископськім і митрополічім, виступний президент съв. синоду, візваний через вас зібраних, як думаете, на св. синоді, над котрим Дух съв. уносить ся, ото сей великий достойник та великий епах церковний, унокорений та понижений, благає вас на колінах і зі слезами в очі, велики і високі достойники і слуги церкви, достойний митрополито Молдавії, і Сучави, достойні епископи і покірні слуги Христові, ви архимандрити, аби ви умилосердили ся і дали

ему судів, котріб его судили безсторонно, без ненависті; в притомности котрих не потрібувавши кликати з великим учителем християнства, стовпом і підпорю церкви, съв. Іоаном Златоустим: „Де маю йти, до кого удасти ся? До своїх обвинителів, чи до своїх судів?“ Я готов станути і перед собором цілого съвіта, але зі мною нехай станут на суд і мої обвинителі і иниші нехай нас судять. Але нині, нині на дні 20. мая року нашого спасеня 1896 обвинитель суть моїми судиями, і не по то ту станули зі мною, аби зі мною були суджені, але на то, аби мене судили“.

Протест Геннадія остав ся без наслідків. Геннадій станув в друге перед псевдо-синодом, і на той раз уже холоднокровно та поважно збивав усі закиди, які ему чинили.

Закиди, які підносили газети та псевдо-синод, дадуть ся зібрати в слідуючі точки. Примас запровадив новости при Службі Божій, і то новости заборонені, казав при тім віддавати собі честь Божу; складав епископів, приймав съвіщеників з інших дієцезій і позволяв съвіщенодійствувати без съвідоцтв властивих настоятелів; синодом правив довільно і надував его прав, довільно зміняв урядників; в богослужіннях не казав загадувати синоду, печатав книги церковні без позволення найвищої влади, забирає посвячені річи як також сосуди церковні; приєвої собі суму 5750 фр., даних на іншу ціль, а другий раз 6000 фр.; казав одному архимандритові видати на руки якогось злочинца 2000 фр., щобі від него дістати компромітуючі папери; посвятив около 400 церквей і т. д.

На ті всі закиди відповів Геннадій холоднокровно, але й досадно, особливо на ті, що дотикали релігії, бо властиво ті закиди як найясніше показували безпідставність закидуваних ему злочинів як рівно ж цілу облуду его ворогів. Так пріміром були тієї гадки, що складав епископів без найменьшої причини, а то складане в дійсності лежало в тім, що заказав епископам „солітургізуючим“ виступати в нових ризах епископських. Противний звичай був недавно заведеній, і в дійсності був нелегальний, примас хотів удержані давно освячений звичай.

Драмат закінчив ся тим, що поліція війшла до палати митрополичної і окруженого жандармерією примаса відвела до монастира Кельдерушан. Маєток его сконфісковано, а монастир, в котрім замкнено вязня, віддано під тайний надір поліції. Сей крок правительства занадто був газардовий; опінія цілого майже краю обернула ся тепер против синода і міністерства. Не тілько в брошурах та письмах, але й на публичних зібраниях виступали всі против вопіючої несправедливості і безправного поступування з головою румунської церкви. Противники примаса боронили ся також. Уживали ріжних штучок, як пр., що суд-церковний зовсім ріжнить ся від суду мірського, що справа примаса не є власти-

во судом, але духовною сповідею, що засідання синоду суть приватні, тому не можна дати обвиненому оборони, бо через те стались публичними і т. і.

Але ані відповіди, ані навіть лист пастирський, оголошений одним з епископів, не були в силі успокоїти взбурених умів, тим більше, що почали виходити на яву щораз то нові надувати і безправности, яких синод в тій справі з цілим цинізмом допустив ся. Один зі судів синодальних, архимандрит Валеріан признав ся, що его присилували підписати засуд, і що він пофає свій підпис; епископ епархії Бузеу, осуджуючи примаса, признав, що він не виноватий; епископ Роману оголосив, що підтверджує засуд, але приватно виразив ся, що закиди чинені голові румунської церкви є попросту дитинні.

Геннадій, видачи, що майже цілий край має за собою, скористав з хвилі і в обширній брошурі під заголовком: „Cum am fost judecat“ (Як мене судили) представив ще раз, тим разом перед форум онії публичної, цілу свою справу. На тих картинах находимо майже ті самі виводи, що вже відомі з оборони і протестів примаса, виголошених на синоді; представляє він не едовсім нелегальність суду, підносить, що обвинений мав право домагати ся, а що ему дали; збиває докладно всі закиди і покликує ся на документи, що посвідчують о его невинності а вкінці каже: „Від дня, коли вийшов я в мурі монастира Кельдерушан, замінено се съвіте місце на касарню, а мене несудженого, посудили перед правом державним, в імені котрого одиноко можна назначувати кари, що стягають личну свободу.“

В протягу трьох місяців не міг я інакше уати ся до церкви монастирської аби відправити молитви та благати Господа о помиловані для себе та других грішників, як тілько окружений жандармами. Що до мене, то съвідчу ся Богом, що покладаючи надію в тім, що есьм невинним, очікую дня справедливості. — Тим, що мене обвинили і неслушно погубили свого старшого брата в Христі, скажу з пророком: „Не хочу смерти грішника, но еже обратити ся ему“. Господь Бог нехай простить їм, і просвітить уми їх“.

Відгомон сеї брошурі розійшов ся далеко, і був такий сильний, що зміг повалити вже і так сильно захитаний кабінет Стурдзи. До керми прийшло нове міністерство Авреніана; теку віроісповідань і просвіті обнів Марцеску, професор права з Ясс, що в часі Kultursampru піднятого попереднім кабінетом, горячо боронив права церкви. Синод видачи, що нове міністерство прихильне Геннадієви, цофнув свій засуд на бувшого примаса і виніс его на гідність архимандрита. Коли ж таким способом цофнено засуд, нарід почав допитувати ся, чи судії ціл-

ся інтелігенції рускої звичайно зараз таки і відчужували ся від народу, приставали до чужої інтелігенції, зростали ся з нею, ставали в Галичині Поляками, на Буковині Німцями або Волохами; по домах тодішньої рускої інтелігенції не чути було руского слова. У всім наслідувало ся чужу інтелігенцію, навіть в ворогованню супроти рідного народу; мало хто становився ся над тим, що тата зайшла інтелігенція серед свого рідного народу інакше будла-собі поступала.

Перший зворот до лішшого запримічаем в 1848-і р. під подувом животворного духа свободи. Рідна мова приходить до сили і до значення. В осені сего року зарядив еп. Гакман таке: „Поневаж після конституції зовсім свободно, викладати науки в публичних школах в мовах краєвих, то є нашим бажанем, щоб від тепер і богословські науки в нашім закладі в тій мові викладали ся, а мову латинську, которая була мовою викладовою, має ся цілком занехати“, але для Русинів із того розпорядженя не вийшло нічого, бо в жовтні 1848-го р. почали там викладати не по руски і по волошки, а лише по волошки.¹⁾ Правда, еп. Гакман добавив

відтак кривду, яку заподіяв Русинам, і 1856-го року „розворядила консисторія, аби в семинарії утворити курс для мови рускої і церковнословянської і то з тої причини, аби богословам, котрі по укінченню мали-б бути настановлені съвіщеникими в руских селах, дати можність, добре навчити ся тих мов“, і навіть настановлено учительств (Якова Воробкевича і Стефана Носиєвича), але тоті курси небавом знесено, покликуючись на се, що тих мов учили вже тоді в гімназії.

Хоть отже ті вищі школи не були для краю тим, чим повинні бути бути, то помимо всіх хиб своїх викохали вони і наших перших письменників на Буковині; хоть вони і затирали почуте народності, то не були в силі его цілком придушити: знане і відомості, подавані в сих школах, мусіли викликати якесь самопізнані бодай у людій більше угалантованих і ідеальніші усposobлених; а в часах, коли заговорено в перший раз про народність, мусіло того народне самопізнане і у нас виявитись, особливо між духовенством нашим, що стикало ся безпосередно з народом.

Про рух народний в сусідній Галичині доходила хотіла слаба чутка і на Буковину. В Чернівцях були професорами на філософії галицькі Русини Барановський і Левіцький; вони то, а особли-

во Барановський, професор філософії, почував себе Русином, нераз в товаристві съвівав рускі пісні, ба, ширив по трохи також книжки рускі, які діставав з Галичини. Велику власть мав в своїх руках над школами буковинськими галицькі Русин Панкевич, що мав також велике значене в правительстві. Тут дійствував від 1842-го р. яко катехит на філософії пізнішій митрополит галицький Спиридон Литвинович. Тут було вже здавна кількох гр. кат. съвіщеників, що покінчивши студії вищі, ніж тодішнє православне духовенство, у Львові або у Відні, мали спосібність пізнані перші початки руского руху народного в Галичині і передати про него вість Буковині. Все то причинило ся до розширення видноокруга буковинських Русинів. З тих то часів маємо і першу признаку якогось руского духовного життя на Буковині, а першими людьми, що бажали промовити в письмі руским словом, були о. Гавриїл Продан, о. Василь Ферлеєвич і Василь Продан.

(Дальше буде).

¹⁾ Onciul, там же V. 94.

ком звільнили Геннадія від вини, чи тільки прощаючи його проступки дарували ему кару?

Незадовго опінчія, улягаючи ріжним виростом собі противним впливам дневників, поділила ся на дві сторони. Вороги Геннадія, і всі, що хотіли ловити рибу в мутній воді, були тої гадкої, що синод не увільнив обвиненого, а тільки дарував ему вину, але таке толковане найшло багато противників. Не можна остаточно ту рішити тої квестії, однак в кождім разі то певне, що висше духовенство в справі увільнення примаса діло не з почуття справедливості, але тільки під напором правителства.

При списанню акту синодального, котрим звільнено бувшого примаса від вини, зайшов винадок, що досадно характеризує місцеві відносини. Згаданий уже „Adverul“ приніс під днем 8. (20). грудня оттаке: „В часі засідання синоду, на котрім знесено засуд на Геннадія, повстало велика сварня між членами синоду а п. Марцеску, міністром віроісповідань. В хвили, коли сварня в найліпшій кипіла, приближився митрополит ясский до міністра і удавивши его в твар заликав: „Щож то! силует нас, аби ми наші власноручні підписи пофнули і себе самих посудили?“ „Бий, але піднесуй“ була відповідь Марцеска. Коли той случай правдивий, то не потребує коментара; коли ж єсть видумкою, то ясне съвітло кидає на людій і край, де щось подібне можна видумувати.

По тім вимушеним засуді міністер віроісповідань Марцеску сейчас телеграфічно визволив вязня з Кельдерушан, запевняючи его о всякій личній свободі. Алеж нова іронія долі! вже по тій запевненій свободі особистій запросило одно товариство бувшого примаса на урочисте набоженство, як се вирочім і іншими літами чинило. Геннадій хотів скористати з привілею запевненої собі свободи і постановив, поїхати до Букарешту; але ледви розійшла ся вість о тім, правителство виславо пятнадцять узброєних вояків на поміч жандармерії, що стерегла екс-примаса, з строгим приказом, аби ще пильніше стергли увязненого.

На день 7. грудня заповідено вибір нового примаса; до урн виборчої стануло 228 виборців. Вибори ті відхиляють нам знов заслону, що покриває страшний розстрій і упадок національної церкви румунської. Митрополит ясский, як председатель, дзвонив що хвилі, аби усмирить соблазняючі сварні та авантюри, — та на жаль дзвонив на дармо, вкінці приведений майже до розпинки закликав: „Панове, коли не успокійтесь, скажу ударити в дзвони митрополії“. — „Потреба нам енергічнішого председателя“, сказав один виборець, „бо се ярмарок не на жарти!...“ і вибори відбули ся так, що як замітив оден букарештенський дневник, „можеш думати, що еси в якім там cafe-chantant, а не на поважнім зборі, що має вибирати високого достойника церкви“.

Трийцять голосів університету задля соблазняючої легкодушності і цинізму, з яким ті виборці віддали свої голоси. Трудно не згадати з милеердем, а радше з глубоким смутком, що віддавано картки з іронічними написами: „вибираю на митрополита-примаса короля Кароля“; „вибираю єпископа Партенія, най ему Бог простить“. На картках находили ся нераз пусті та безглазні фрази, імена сенаторів або найбільших крикунів в Румунії; не бракло, після донесень Adverula і нанісів порнографічних. Один зміж виборців, візваний до голосування, публично заявив: „не віддам голосу, бо я атеїст“.

Вкінці оголошено результат виборів і показало ся, що Йосиф Георгіян, недавно перед тим іменований єпископ Роману, удостоївся найбільшого числа голосів. Тож і его окликано наслідником Геннадія на примасівськім троні.

Яко вираз дійсних пересвідчень кілу висших церковних кругів може послужити зізнане єпископа Партенія, найбільшого ворога зложенного примаса, що дімісія Геннадія була неважкою, тому і вибір Георгія не правний. Одна частина єпископів запротестувала против вибору для того, що новий митрополит-примас був доперва шестого грудня іменований єпископом Роману, а ще перед інвенетитурою, бо осьмого грудня, жертвовано ему мітру примаса.

Помимо тих протестів того самого дня о годині четвертій зістав Георгіян затверджений і інсталований в королівській палаті, і з его вибором скінчилася справа Геннадія, котрий як здає ся, погодив ся остаточно зі свою долею і на послуханю у королевої Елизавети виразив намір відбити прощу до съв. землі, щоби пізнати трохи съвіта“.

НОВИНКИ.

Чернівці, дні 3. липня 1897.

Виділ краєвий зложив телеграфічно на руки президента міністрів Баденського подяку ці-саєви за жертву 5000 зр. на потерпівших від повені на Буковині.

Конкурса розписує повітова рада школи в Сторожинці на: 1. посаду старшого і молодшого учителя або молодшої учительки при двокласовій школі в Кабештах з рускою і німецькою викладовою мовою; платня третьої класи. 2. дві посади учителів, одного молодшого учителя або молодшої учительки при двокласовій школі в Констанціях з рускою і волоською викладовою мовою а німецькою як предмет шкільний; платня третьої класи. 3. посаду молодшого учителя або учительки при двокласовій школі в Бербештах з рускою викладовою мовою і німецькою як предмет шкільний з платнею 360 зр. взагалі 300 зр. 4.) посаду учителя і молодшого учителя або учительки при трикласовій школі у Горішніх Станівцях над Черемошом з рускою викладовою мовою і німецькою як предмет шкільний; платня третьої класи. 5. посаду учителя і молодшого учителя або учительки при чотирокласовій школі в Старих Броцівцях з рускою і волоською викладовою мовою і німецькою як предмет шкільний; платня третьої класи. 6. посаду учителя і молодшого учителя або учительки, взагалі помічної учительки при двокласовій школі в Нових Броцівцях з рускою і волоською викладовою мовою і німецькою як предмет шкільний; платня третьої класи. 7. посаду учителя і двох молодших учителів або учительок при чотирокласовій школі в Гнилиці з рускою мовою викладовою і німецькою як предмет шкільний; платня третьої класи. 8. посаду учителя і молодшого учителя або учительки при чотирокласовій школі в Станівцях. На посаду в Кабештах треба виказати съвідцтвом для уділювання науки православної релігії. Речинець до 15. липня с. р.

Черновецький трамвай ходить ще звідти „на пробу“ і тільки робить оскошіну публіці, котра надіяла ся, що буде могла через него уживати купелі в Пруті. Вже минув і польський приобіцяний речинець 1. липня, а трамваю як не було, так нема.

З Угорщини пишуть нам: В Майданці в комітаті Мараморошськім на власності учителя сільського Сембраторовича при будуванні хати знайшли криницю нафти. Післали трохи кипички до розбору до Пешти, а хемики орекли, що та криниця буде дуже богата; що до якости і змісту зовсім подібна до Сандецької великої нафтяної криниці. Тенер бідні Русини ждуть спасення свого від сего жерела, що повстало — як кажуть — із сліду „царя Раковчія“, котрий тут спочивав, ідучи до Польщі.

Плякати державних залізниць що украшають стіни почекалень на двірцах залізниці і своїми гарними малюнками проганяють скучу дождаючих подорожників, стануть тепер наукним средством для школ. Вже нераз удавали ся зряди поодиноких школ до міністерства залізниць з прошенем, щоби прислали їм такі плякати для науки школлярів. Міністерство залізниць звернулося для того до міністерства просвіти, чи таке ужите плякатів в школі є можливе і пожадане. Міністерство просвіти рішила сю справу в користь плякатів і тепер загадує міністерство залізниць видавати їх в такім порядку, щоби могли бути з користию ужиті в школах.

В чернівськім процесі виголосив адвокат др. Олесницький бесіду, що рішучо причини-

ла ся до цілковитого увільненя всіх обжалованих а своєю поспідною апострофою до судів присяглих довела до съв. не тілько обжалованих і зібрану публіку, але і самих судів. Цілі съвіт, казав оборонець, обурював ся недавно різною Вірмен в Туреччині або проливом невинної крові на Креті — а тут, під оком нашим, не дікі Турки, а органи безпеченства ляльють кров християнську. Крови той народ наш вилляв богато в обороні нашої держави і пролеє її ще, як буде потреба, — але нехай держава тая щадить і шанує тую кров і не проливає її даремно для буйного свавольства своїх органів.

Рану тую глубоко маєте ви, панове, загоїти. Нехай вердикт ваш буде не актом політичної мести, але бальзамом щільшим на тую рану; нехай люди ті вийдуть з съв. сеї з пересвідченiem, що кромі справедливості Божої на небі є ще і людска справедливість в тій найвищій нашій інституції, якою є суд горожанський. Стверджте віру тую у них, а вердикт ваш буде добрим посвітом, котрий благодатні видасть овочі на тій нещастній землі.

На цвинтарі в Чернівці стоїть съвіжо усипана могила, которую сеє весна першою покрила моравою. В тій могилі лежить тяжка неекспонована ще кривда народу, а над нею уносить ся кроваве марево страшного болю, окроплене сльозами, спливаюче кровю.

Нехай з вердиктом вашим, панове, зступить на тую могилу ангел супокою. В ім'я найвищого ідеалу людськості, в ім'я справедливості прошу вас, панове, щоби ви поставлені вам питання заперечили.

Нещасні пригоди. Під час вчорашньої зливи ударив грім на улиці Цеціни під ч. 36. Іскра відбила ся від землі і влучила 16 літнього Юрия Шандра, помічника сідлярського і сильно попарила его. — Маніца Труфін, 11 літна дівчина в Раранчу повісила ся оногди на поді. Перед тим бавила ся з молодшими сестрами на подвір'ю і казала, що іде на під зробити гайданку. Отець оповідає, що ще перед п'ятьма роками она хотіла повісити ся в хаті, та єї відтяли ще завчасу. — Іван Корчик з Чинкова утонув ся під час купелі в Дністрі коло Василева.

Дрібні вісти. В Сасові, грім удалив в костел і зруйнував великий престол. Огонь погашено. Школа виносить кілька сот зр. — Отруївся в сали розпірав карного суду в Вадовицях, Мартікан, поесор дібр Подгібя в хвилі, коли ему судия мав прочитати вирок. Причиною отруєння була обава перед засудом. Смерть настутила по кількох хвилях. — За штагунство засуджено у Франції Німця Затлера на трилітну візницю.

— В Майдані (під Росільною) в Галичині застрілив ся Франц Корженевський управитель тамошньої копальні нафти. Причиною самоубійства був страшний біль зубів. — Довгота всіх улиць у Львові виносить 106 кілометрів, число улиць і площ доходить до 285. Число населення Львова має 138.298 голов. В році 1785. було у Львові тілько 25.000 душ. — Президент віденського парламенту, Катрайн, одержав почетне горожанство в 16 громадах судового повіту Штерцінг. — В околиці Атин панували 24-го червня злива і сильні бурі. В Кефальсії було трясене землі.

Телеграми „Буковини“.

3 дні 3-го липня 1897 року.

Будапешт. Живі зачали ся вже і дутися спокійно в комітатах Чанад, Арад, Гайду, Тевч і Торонталь. До тепер контрактово зобовязані робітники відтягнули ся від роботи тілько в комітатах Бач-Бодрог, Чонорад, Яч-Нагі і Кевес-Шольнок. Земським властителям тих комітатів доставило міністерство рільництва 2500 робітників.

Берлін. Reichsanzeiger оголошує відступлене державного секретаря Бетіхера зі свого

уряду, іменоване гр. Посадовського державним секретарем для внутрішніх справ, міністром держави і заступником канцлера, іменоване др. Мікея заступником президента міністерства агенера Подбельського секретарем державним німецьких пошт.

Не залишіть прочитати!

М. ФЛЯЙШЕР

робітня одягів для мужчин
Чернівці, ул. паньска ч. 16.

Виготовляє убрая мужескі після найновішого крою за ціну як найдешевшу.

Замовлення з провінції виконує як найдокладніше.

Сплата може після умови відбувати
ся ратами.

Цілий одяг для мужчин від 15 зр. в гору.

Котвица

Liniment. Capsici comp.
з антики Ріхтера в Празі,
загально признаний знаменитий усмирюючий лік на втиране: по ціні 40 кр., 70 кр. і 1 зр.; можна купити у всіх антиках. Просимо жадати сей загально улюблений лік просто під назвою Ріхтера Liniment з котвицею

В КОЖДІЙ РУСЬКІЙ ХАТІ і ШКОЛІ

повинна находити ся

Народописна карта
українсько-руського народу,

зладжена д-ром Гр. Величком, видана товариством „Просвіта“, а виконана в літографічному закладі Андрія Андрейчина у Львові.

Книгарська ціна карти, наклееної вже на подоткі, виносить 3 зр. 50 кр., а для членів „Просвіти“ і передплатників „Зорі“ 2 зр. 50 кр., з рекомендованою пересилкою 3 зр.

Купити можна в „Просвіті“ у Львові, ринок ч. 10.

Наклад невеликий; купуйте чимскорше!

Для панів учителів!

INSPECTIONSBERICHT,
Jahresausweis
і ШКІЛЬНІ ПОВІДОМЛЕНЯ
(Schulnachrichten)
е на складі
в друкарні „Рускої Ради.“
Просимо о замовлення.

Видає товариство „Руска Рада“ в Чернівцях.

З друкарні „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Хромовського.

Заснована в р. 1885-ім.

ПОЇЗДИ ЗЕЛІЗНИЦЬ

від дня 1-го мая 1897 після часу середно-европейського.

відходять з Чернівців

до Неполоків, Снятини, Львова, Відня	819	*	854	*	1232	404	*	1025
до Глубоки, Гадіфальви, Гатни, Іцкан і Бурдуженів	1148	*	351	*	832	—	*	635
до Садагури, Бояна, Новоселиці	645	430	—	—	—	—	—	—

з Глібоки

до Карапчева, Сторожинця, Вергомету, Межибродів	814	535	—	—	—
---	-----	-----	---	---	---

Перший поїзд іде на шляху Вергомет-Межиброди від 1-го марта до 3-го вересня що вівторка і п'ятниця.

з Гадіфальви

до Радівців	610	1003	228	612	805
---------------------	-----	------	-----	-----	-----

з Гатни

до Качика, Гурагумори, Вами і Кімполюнгут	1010	201	—	—	—
---	------	-----	---	---	---

з Іцкан

до Сучави	327	630	1009	216	718
-------------------	-----	-----	------	-----	-----

з Вами

до Рус-Молдавиці	346	647	913	1132	250
--------------------------	-----	-----	-----	------	-----

Поїзди ідуть від часу до часу. Розвідати можна на станціях Вами, Драгоні і обох Молдавицях.

з Карапчева

до Чудина н. С. . . .	854	1007	615	—	—
-----------------------	-----	------	-----	---	---

Перший поїзд іде що понеділка, другий з винятком понеділка, інчий кождій днини.

приходять до Чернівців

з Відня, Львова, Снятини, Неполоків	1128	*	320	*	757	811	*	610
з Бурдженів, Іцкан, Гатни, Гадіфальви, Глубоки	—	809	*	1212	350	1000	*	—
з Новоселиці. Бояна, Садагури	—	1113	950	—	—	—	—	—

до Глібоки

з Межибродів, Вергомету, Сторожинця, Карапчева	635	1037	800	—	—
--	-----	------	-----	---	---

Перший поїзд іде на шляху Вергомет Карапчів тільки в понеділок; другий поїзд на шляху Вергомет-Межиброди тілько від 1. липня до 31. вересня що понеділка і четверга; третий поїзд не іде в понеділок.

до Гадіфальви

з Радівців	542	855	115	550	747
--------------------	-----	-----	-----	-----	-----

до Гатни

з Кімполюнгут, Вами, Гурагумори, Качики	1258	625	—	—	—
---	------	-----	---	---	---

до Іцкан

з Сучави	442	842	130	630	837
------------------	-----	-----	-----	-----	-----

до Вами

з Рус-Молдавиці	842	1259	204	322	545	905
-------------------------	-----	------	-----	-----	-----	-----

Поїзди ходять від часу до часу. Розвідати можна на станціях Вами, Драгоні і обох Молдавицях.

до Карапчева

з Чудина н. С. . . .	555	555	—	—	—
----------------------	-----	-----	---	---	---

Перший поїзд іде що понеділка, другий з винятком понеділка.

ДРУКАРНЯ „РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях.

Перша на Буковині

РУСКА ДРУКАРНЯ в Народнім Домі

при улиці Петровича ч. 2.

приймає всякі роботи друкарські в мовах рускій, польській і німецькій.

ДОБІР БУКВ ВЕЛИКИЙ.

Роботи виконує ся скоро, солідно і дешево.

Русини! удавайте ся з роботами до своєї рускої друкарні!

Відзначена на краєвій виставі в р. 1894 почетним дипломом ц. к. міністерства торговлі.

Краєве товариство ткацке

„PRZĄDKA“

(ПРЯХА)

в Коросні

поручає Пов. П. Т. Публичі свого виробу чисто льняні звістні з доброти, ручно ткани

ПОЛОТНА КОРЧИНСКІ

від найгрубших до найтоньших веб і біле столове о взорі кістковім і адамашковім;

також доставляє матеріалів на комплектні і найдешевші

ВИПРАВИ ОЛЮБНІ.

Замовленя просимо надсилати просто до Коросна (пошта, телеграф і стачія зелізнична в місці).

Прібіки і цінники на жадане оплатно і відворотно поштою.